

Den närvarande ståndsrepresentationens brister : ett fullständigt sammandra...

Ridderstad, Carl Fredrik,

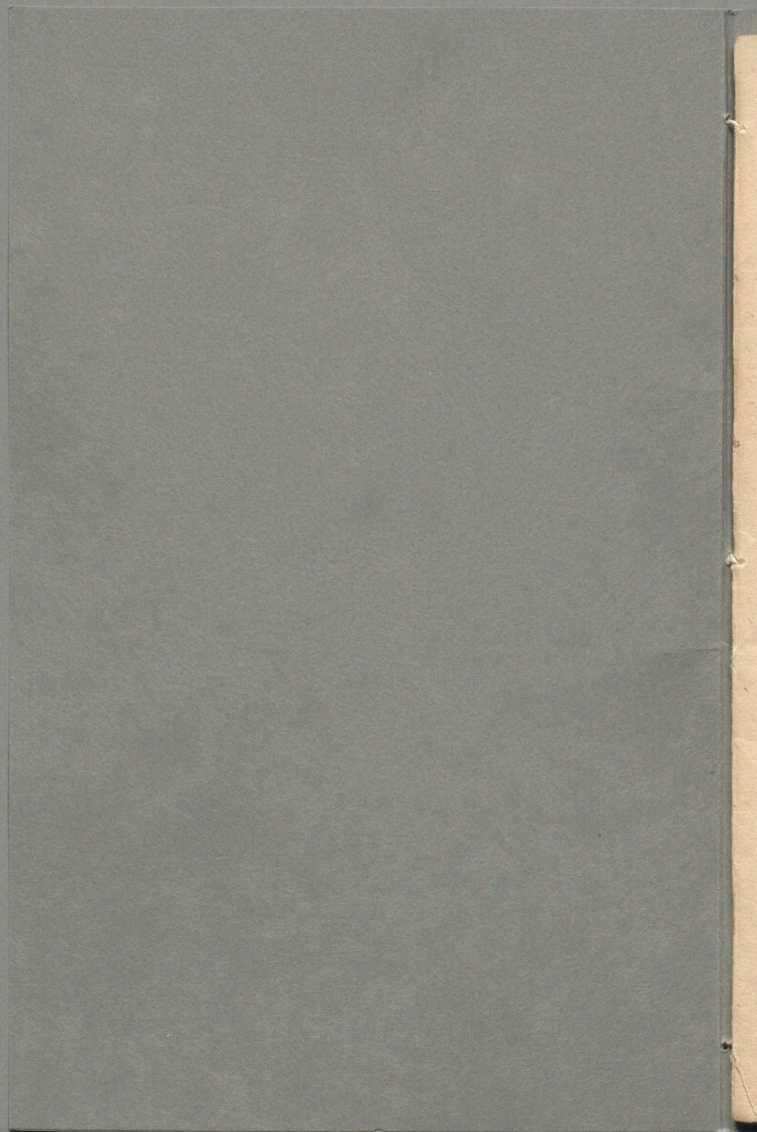
*53 E c Br. Bihang till den af Hans Jansson
m.fl.utgifne Adress till Sverige...*

ADDRESS

Su. Saml
Polit.
ōv
Rep. fr
(Br)
o

1844

ADRESS.

*Paris
1847
Ridderstad
C. F.*

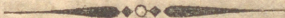
DEN NÄRVARANDE
STÅNDSREPRESENTATIONENS
BRISTER,

ETT FULLSTÄNDIGT SAMMANDRAG FRÅN FLERE
FÖRFATTARE.

BIHANG

TILL DEN AF HANS JANSSON M. FL. UTGIFNE

ADRESS TILL SVERIGES ALLMOGE OCH ALLA
FOSTERLANDETS VÄNNER.

Linköping,

tryckt hos C. F. Ridderstad, 1847.

Förord.

Då landets uppmärksamhet är på det högsta fästad vid den representations-förändring, som från ett gammalt skall uttaga steget till ett nytt, har undertecknad trots sig gagna det allmänna, genom att på ett ställe sammandraga alla de väsendtliga brister, som man från olika och spridda håll haft att anmärka mot det gamla ståndssystemet.

Utgifvaren har ej ansett sig behöfva nämna de skiljaktiga källor, som vid detta företag blifvit anlitade, emedan sak och icke person här bör ifrågakomma.

Ett tillräckligt, fullständigt sammandrag af olika författares yttranden om princip-enligheten af det till grundlagsenlig behandling hvilande representations-förslaget skall äfven med det första utkomma. Linköping i Maj 1844.

C. F. RIDDERSTAD.

Kungl. biblioteket

0 0000 000051554

I.

För att fullkomligt inse orimligheten af det närvarande representations-sättet, behöfver man blott betrakta dess sammansättning.

Rikets Ständer utgöras af 4 stånd, neml. 1:o Ridderskap och Adel, 2:o Preste-, 3:o Borgare- och 4:o Bondeståndet, och sammanträda till Lagtima Riksdag hvart femte år samt kunna äfven under tiden till Urtima Riksdag sammankallas.

Statistiken lemnar följande zifferupplysning.

Under t. ex. 1828 års Riksdag voro Ständerna på följande sätt sammansatte:

Riddarhuset utgjordes af 492 Ledamöter, af hvilka 67 voro Fändrickar och Lientenanter; 49 Kapitener; 38 Kammarherrar; 105 Öfverstar, Öfverstelieutanter, Majorer och Ryttmästare; 12 Presidenter och Vice Presidenter; 12 Landshöfdingar; 7 Excellencer; 18

Råder; 20 med hofembeten, o. s. v. Af 492 voro 475 betitlade.

Preste-Ståndet utgjordes af 57 Ledamöter, alla Embetsmän.

Borgare-Ståndet representerades af 47 personer, af hvilka 15 voro Borgmästare, 10 Rådmän, 4 Commerce-Råder, en Lagman och 2 Apothekare. Nu mera är Borgare-Ståndet tillökt med 5 Brukspatroner, representerande det vigtiga bruksintresset eller jernhandteringen i Riket.

Bonde-Ståndet utgjordes af 122 Ledamöter.

Qualificerar man nu alla Embetsmän och betitlade personer såsom icke oberoende, skulle af hela representationen endast 17 Adelsmän, 25 af Borgare-Ståndet och 122 af Bonde-Ståndet, eller 164 af 718 vara sjelfständige.

En sådan representation kan aldrig sägas representera landets intressen, och hvad allmänt-nyttigt kan man hafva att vänta af den? — Intet.

II.

Få institutioner äro t. ex. i *Lagstiftningsväg* mera oformliga än Rikets Ständer. Den oinskränkta och ända till löjlighet begagnade motionsrätten; de långtrådiga öfverlägg-

ningarne på 4 särskilda afdelningar eller Stånd; den långa mellantiden af 5 år mellan hvarje Riksdag är en stor olägenhet, men såsom Ständerna nu äro sammansatta är det snarare en fördel; den oäyttiga och kostsamma tryckningen af Rikets Ständers protokoller, som ingen köper och ingen läser; samt den för Landets inbyggare ganska betydande kostnad för de på intet vis mot Nationens förhoppningar svarande långa och bråkiga Riksdagarne, äro ämnen nog för reform.

Vidare:

Man ser allt för sällan några helsosamma eller välgörande verkningar uppkomma af talrika rådsläende församlingars åtgärder. Sådant ligger i sakens natur, ty så många hufvuden, så många sinnen, och hvarje förslag, som icke med särdeles öfverlägsna talenter framställes och genomdrifves, blifver vanligtvis så mästradt, kringskurot och stympadt, att motionären ofta ångrar sig hafva bringat detsamma å bane. Har det ändtligen genomgått denna skärseld, så återstår alltid en ännu betänkligare pröfning, neml. huruvida utförandet med kraft och beredvillighet omfattas af den verkställande Magten.

Carl d. IX lät ofta, till vinnande af tid, alla 4 Stånden gemensamt öfverlägga.

I frågan om Rikets Ständers verknings-sätt, eller behandlingen af de mål, som tillhöra Ständerna att afgöra, äro formerna ännu vida långsammare, så att man kan icke annat än förundra sig öfver, huru med en sådan arbetsmethod det är möjligt att uträtta ens något. Låtom oss såsom ett exempel antaga, icke det nya Lagförslaget, som är af ett stort och viktigt intresse för hela Nationen, utan en simpel lagfråga, eller annan obetydlig fråga tillhörande Stats-Utskottets eller Bevillnings-Utskottets handling, väckt genom någon af Rikets 718 representanter. Detta ärende kan, om det af motionären med ifver och värma fullföljes, komma att undergå följande märkeliga behandling: neml. 1:o uppläsning i det stånd der motionen blifvit gjord, discussion, bordläggning, justering, remiss till behörigt Utskott. 2:o Remiss i Utskottet till någon af Afdelningarne. 3:o Läsning i Afdelningen, discussion, 2:ne gånger bordläggning, beslut, uppsättning af expedition, justering, utskrifning, återsändning till Utskottets plenum. 4:o Föredragning i Utskottets plenum, bordläggning, discussion verkande till återremiss till Afdelningen, justering, utskrifning och afsändning till ny behandling i Afdelningen. 5:o Lika med 3:e punkten. 6:o Ny föredragning i Utskottets plenum, bordlägg-

ning, discussion, justering, utskrifning, tryckning, utdelning i alla fyra Stånden. 7:o Föredragning af betänkandet i Stånden med bordläggning tvenne gånger, discussion verkande till återremiss till Utskottet, uppsättning af discussions-protokollet, justering, utskrifning, återremiss till Utskottet. 8:o och 9:o Samma behandling ånyo i Utskottet, som i 2:dra och 3:dje punkten är omnämndt, d. v. s. läsning, discussion, bordläggning, beslut, uppsättning af jemkningsförslag, justering, utskrifning, tryckning, ny utdelning i alla Stånden. Om nu icke alla fyra Stånden, som öfverlägga hvar och ett för sig, fatta lika beslut, måste frågan för det 10:e, efter att möjligtvis hafva undergått samma formaliteter i afseende på tvenne gånger bordläggning och stundom en förnyad discussion vid justeringen, sändas till förstärkt Utskott, der hon för det 11:e slutl. efter föregången läsning, bordläggning och discussion, genom votering afgöres. 12:e Från det förstärkta Utsk:tet sändes beslutet till Exped.-Utskottet, som stundom efter föregången discussion och votering om ordalydelsen uppsätter den underdåniga skrifvelsen till Kongl. Maj:t, hvarefter följer 13:e föredragning i Högsta Domstolen, i händelse det varit en lagfråga Ständerna behandlat, författande och justering af Högsta Domstolens protokoll.

14:e Föredragning i Statsrådet. 15:e Svar å Rikssalen, och om K. M. icke tackes bifalla Rikets Ständers beslut, såsom t. ex. i frågan om inrikes vaxlar, kontraposition, då samma marche inom representationen å nyo förekommer!

III.

Och hvilka oerhörda summor har ej denna, så gagnlösa Ståndsrepresentationen kostat landet.

Enligt en i Rikets Ständers Revisorers Berättelse lemnad uppgift, tryckt 1833, uppgingo riksdagskostnaderna 1828 till 417,000 Rdr Banko.

Stånden.	Representationskostnader.	Månads- Arfvoden och Traktamenten.	Tryckningskostnader.	Klubbkostnader.
Riddersk:t o. Adeln	34,169	33,209	25,862	613
Prest-Ståndet . . .	43,320	49,378	5,897	4,298
Borgare-Ståndet . .	9,920	48,694	5,604	2,899
Bonde-Ståndet . . .	14,150	36,896	6,282	12,830

Att Talmanstafflarne sedermera blifvit indragne och representationskostnaden derigenom betydligt minskad, är allmänt känt.

Constit.-Utskottet kostade 8,127 Rdr; Hemliga dito 946; Stats dito 23,947; Banko dito

13,241; Lag dito 7,482; Bevillnings dito 13,154; Allmänna Besvärs och Ekonomi dito 15,644; Expeditions Utsk. 10,885 Rdr o. s. v.

Trycknings- och Häftningskostnaderne gå ensamt till mer än 90,000 Rdr. Om man antager att de 226 Representanter, som icke tillhörde Ridderskapet och Adeln hade hvardera 3 Rdr om dagen, så uppgår den synliga kostnaden, af 1828 års Riksdag till 756,000 Rdr Bko.

IV.

Ständerna begärde år 1809, att en komité skulle sättas som öfversåg och omarbetade 1734 års Lagbok, så att den mängd af förordningar, som i ett eller annat afseende upphäfva, förändra eller förklara gamla lagen, måtte sammandragas och på sina behöriga ställen inpassas i nya Lagboken. Detta arbete, som kostat Riket öfver 156,000 Rdr Bko, är nu så till vida färdigt, att det blifvit öfverlemnadt till Ständerna, men huruvida det skall någonsin komma ifrån dem kan författaren icke rätt väl inse.

Men förestående omständigheter framkalla en annan oformlighet, som till och med leder derhän, att det alldeles icke är *pluraliteten*, som afgör en fråga, utan att en obetydlig *minoritet* kan helt och hållet bestämma öfver beslutet. Vi skola gifva exempel härpå. Man vet, att de fyra Riksstånden nu icke afhandla, öfverlägga och besluta *gemensamt*, utan på *fyra* kamrar *hvar för sig*; det är således vanligen aldrig *pluralitetens* af de Deputerade tankar, som blifva de gällande, annorlunda än *inom* hvarje stånd serskildt; sedan beror utgången på de fyra Ståndens *fyra* röster, sins emellan jemförde, med undantag vid *grundlagsförändringsfrågor*, då *alla fyra Stånden* samfällt skola bifalla förändringen, såvidt den skall kunna anses antagen af Riksförsamlingen och underställas Konungens slutliga pröfning och afgörande. Om vi då, för att tydliggöra, hvilket både orättvist och orimligt förhållande härvid kan uppstå, exempelvis antaga representanternes antal i rundt tal till 400, fördeldte i 4 lika delar på hvarje Stånd, 100 Adelsmän, 100 Prester, 100 Borgare och 100 Bönder, så kunna *alla* Ledamöterna af tre Stånd och hälften (på *en* när) af det fjärde, d. v. s. 349, vara *för* frågan, men 51 — d. v. s. *pluraliteten* inom det *ena* Stån-

det — vara emot, och då förfaller den, emedan ett Stånd sagt Nej, när det fordras alla fyras bifall. Femtioen individer, möjligen förledda af fermenta enskilda intressen, äga således i sin makt att hindra, hvad sju gånger så många vid voteringen ansett rättast och nyttigast!

VI.

Stånden hafva icke förmått bilda en god representation eller till samhällets tjänst framdraga det dugligaste, som funnits i landet. Om, hvilket man icke kan neka, flere utmärkte män alltid ändock funnits inom stånds-representationen, så hafva de varit af sitt ståndsinteresse eller af egna och kommittenters trångbröstad begrepp om detta, ledde till en falsk ställning; och om de äfven förmått höja sig deröfver, så hafva de varit paralyserade af omgifvande skråbröder, som icke förmått höja sig till deras oegennyttia, och som stadnat vid den gamla fördomen, att de egentligen varit kallade att försvara sitt stånd mot fiendtliga stånd.

Att hvarje yrke, hvarje interesse, hvarje stånd har sina representanter och representanter af sina "egna medel", har man ansett nödvändigt, emedan de intressena annars skulle vanvårdas och

undertryckas. Denna åsigt är en bitter satir, icke blott emot de i fråga varande stånds-interessena sjelfva, utan ock emot hela samhället. Fruktar man, att de förre troligtvis skulle förbises och vanvårdas af representanter, hvilka voro kallade att vårda endast det *hela*, så medger man ju också, att de måtte vara skadliga, åtminstone likgiltiga för detta samma hela; ty annars böra väl de klokaste och mest vältänkande af nationen (såsom man alltid bör antaga dess representanter vara) icke kunna med likgiltighet se dem förtryckas. Erfarenheten från de konstitutionella länder, der valen äro ståndsfria — eller "samfälda", såsom Utskottet kallar dem — visar, att näringar och interessen blifvit fullt ut lika väl vårdade, som i stånds-representerade länder, ja bättre. I England äro t. ex. *prester* icke blott icke en nödvändig ingrediens uti, utan tvärtom formligen uteslutna ur den valda delen af parlamentet; och Biskoparne, som äro sjelfskrifna medlemmar af öfverhuset, bortblandas der bland mer än tie gånger flera världsliga Lorder. Men ändock finnes kanske i hela Europa ingen stat, der kyrkans fördelar blifvit till den grad iakttagna; och ehuru det är en ren tillfällighet, om en handverkare inkommer i parlamentet, så hafva dock de engelska

handtverkerierne stigit långt öfver hvad de äro här, der de antagas hafva egna növdändiga representanter.

Men vi behöfva icke gå så långt efter exempel; Sverige har nog deraf. Ehuru anseelig mängd af stånd vi äga, så hafva vi dock icke förmått få ihop så många, som särskilda interessen finnas. Sälunda hafva inom ett stånd måst sammanpressas yrken, som äga interessen mera stridiga sins emellan, än något af dem kan vara med hvilketdera som heldst af dem, hvilka representeras i ett *annat* stånd. Jordbrukare-interesset t. ex. står icke i sådan strid med handels- eller fabriks-interesset, som desse stå sins emellan; och likväl äro *de* sammanförda i ett stånd. Det kan inträffa vid en riksdag, att antingen fabriks-interesset eller köpmans-interesset eller handtverks-interesset blir, om icke *aldeles* orepresenteradt (för Stockholm skall, enligt grundlagen, af hvartdera nödvändigt finnas ett eller par ombud), åtminstone ställdt i en sådan minoritet, att det icke äger någon utsigt att genomdrifva, hvad det behöfver och önskar, icke ens att skydda, hvad det redan äger. Om då ropet på trygghet för interessen genom att hafva egna organer skulle vara något annat än ett tomt rop, så nödgas man erkänna, att ständs-inrättningen i Sverige,

sådan den är, icke företer någon trygghet i den vägen, och att man, om man ville vara alldeles konsekvent och alldeles säker, borde yrka inrättande af ännu kanske ett par dussin stånd med formligt veto i de s. k. ständs- och privilegii-frågorna.

Dessutom har man just här i Sverige en annan erfarenhet, som är svår att förklara, i fall man skulle antaga, att interessen måste vara serskildt representerade, för att vara trygga: åtskilliga industrier, som i sednare tider uppblomstrat i betydligaste grad och långt utöfver de valberättigade stadsmanna-näringarna, äro just orepresenterade. Huru, säger man, har nu detta varit möjligt, då de icke haft någon egen "beskyddare" vid riksdagarna? Förklaringen är enkel: den ena näringen behöfver den andra, det ena intresset det andra; och en verkligen vältänkande man, om han också icke är skickad med särskildt uppdrag att verka för någon gren af statslifvet, inser i alla fall, att han måste, just för det *helas* skull, vårda dem *alla*. En klok landtman begriper, att han icke kan existera utan stadsmannen, och tvärtom. Den ene är den andras afnämare och tillförare ömsom; och han måste såsom sin ögonsten vårda den, som han på det sättet icke kan utan sitt eget förderf låta gå under eller ens lida.

Den inbillningen, att det ena interessen är *fiendtligt* mot det andra, har just uppstått utur den ställning, hvori vår representationsform försatt dem alla; men ingalunda har representations-formen uppstått ur en verkliga förut existerande fiendtlighet. Man har bemödat sig att skydda interessena och yrkena mot supponerade fiender; och så har man just genom detta bemödande tillskapat verkliga fiender. Man har sökt skydd af andra privilegier än dem, som ligga i människornas medfödda känsla af behovet af hvarandra; och så har man verkligen lyckats att nedtysta denna känsla. Vår ständsrepresentation med sina "privilegier" har icke blott förmått hindra organiserandet af en god representation, god för det *hela*, utan äfven ställa nationen i en fiendtlig ställning mot sig sjelf.

VII.

Mellantiden mellan representanternes sammanträden är så lång, att nästan allt det tillfälle går förloradt, som ombuden borde hafva att göra sin duglighet och sina tänkesätt kända, och som borde öppnas för regeringens att göra bekanskap med de capa-

citeter, nationen äger. I dag uppträder en lofvande talent; men hvem vet hvad samme man *om fem år* tänker och duger till, ja om han ens finnes kvar? Både representationen i sin helhet och den enskilde representanten är beröfvad möjlighet att hålla sig sjelf och regeringen i haleine, att utveckla ett system, att utöfva ett *sammanhängande* inflytande. Representationen är blott ett enstaka fenomen, som efter många år återkommer, gör litet buller och försvinner, nästan spårlöst, lemnande efter sig en liknöjdhet och trygghet, som ensamt tillräckligt förklara det mesta, som skett på hela denna långa tiden. Med undantag af de aldra menlösaste tiderna, har, oakadt representationens orimliga sammansättning och tröga gång, ingen enda riksdag varit, som icke i någon måtto uppruskat och väckt, kanske hejdat; och säkert är, att om icke en tiondedels mansålder skolat förlöpa till nästa sammankomst, hade denna väckelse, dessa varningar blifvit ganska hälsosamma och sömnaktighets- och godtyckes-sjukan måst vika för den tanken: jag har dem snart åter på mig! Och ombuden hade ihågkommit, hvad både de sjelfve och andra gjort; och de hade bemödat sig att handla konsequent, att studera sig in i ärenderna, i stället att tänka, att när den aflägsse dagen

kommer, få de väl begynna sitt studium å-
nyo, och att då beror det på Guds försyn,
hvad som erfordras, eller *hvem* som är
med.

Representationen, som annorstädes är den
rätta skolan för den praktiska statsmanna-
bildningen, har sålunda redan genom *detta*
fel i sin verksamhet här alldeles gått mi-
ste om sitt ändamål.

VIII.

Så länge ett omdöme af *folket* öfver en in-
rättning icke uttrycker sig i handling, kan
det säkrast inhemtast af det deltagande eller
den likgiltighet, hvarmed denna inrättning
betraktas. Svenska folkets omdöme, på detta
sätt inhemtadt, utfaller föga smickrande
för närvarande representations-form. Man
vill, till stöd för detta påstående, icke åbe-
ropa äldre exempel. Det är icke obekant,
att en dylik liknöjdhet för national-repre-
sentationen i äldre tider funnits i sjelfva
England och der gått så långt, att Städer
erbjudit sig att, i stället för skyldigheten
att fill Parlamentet sända Ombud, åtaga sig
underhåll af allmänt nyttiga arbeten: an-

bud, i följd af hvilkas antagande de gått fullkomligen miste om sin representationsrätt. Men liknöjdheten har i Sverige *fortfarit*. Man önskade att icke behöfva tillägga — *tilltagit*. 1772 och 1789 årens hvälningar tala i detta afseende allt för tydligt, att behöfva utläggning. Under den senare delen af tiden från 1720 till 1772, aftog national-representationens anseende hos folket i samma mon, som den utvecklade större verksamhet; och äfven efter 1809 års regements-förändring kan denna representation svårligen anses hafva förvärfvat sig folkets kärlek och tillit i den mon, som man i ett land, med så gammal politisk frihet och i en tid, då det constitutionella samhälls-skicket i hela Europa omfattas med så varmt deltagande, skulle synas berättigad att förmoda.

Ett förhållande, som under så olika yttre omständigheter oförändradt fortfarit, måste ega en djupare grund, än i representanternes personlighet, och en inrättning, som så litet lyckats att tillvinna sig folkets tillgifvenhet, kan icke anses nationel, icke sägas ega rot i folkets tänkesätt, lynne och seder.

Den verkliga orsaken till detta förhållande är icke svårt att finna. En massa af anspråk, som korsa hvarandra, och oförmå-

gan att emellan dem bana väg för en jern och rask utveckling af nationens krafter: en utveckling, som lemnas till pris åt omväxlande tröghet och våldsamma hvälningar, sådan har i allmänhet Svenska national-representationens character varit, allt ifrån den tid, då den fick bestämdare form och verkningskrets, och sådan måste den, enligt vår tanka, blifva, *så länge, som dess nuvarande fördelning på fyra serskildt öfverläggande och beslutande kamrar fortsar.*

IX.

Jag har sett vår nuvarande representation liknas vid ett skepp med spända segel på torra marken.

X.

Tvänne abderitiska idéer innefattas i formen för våra folkombuds närvarande sammanträden. Först den, som är uttryckt i sjelfva fördelningen, ty denna med alla de oundvikliga omgångar, som den för i släp efter sig, skall nödvändigt alltid så försena,

förvirra och försvåra ärendernas behandling, att ändamålsenliga, kloka, consequenta beslut sällan skola kunna fattas; beviset härpå se vi sedan flera tider ständigt för våra ögon. Den andra, om möjligt, ännu orimligare och säkert ännu skadligare idén ligger deri, att icke nog med att fyra kamrar skulle finnas, de skulle äfven vara sammansatta af helt och hållet olika elementer. Man säger, de äro representanter för de inom samhället befintliga större intressen. Dessa befinna sig dock ute i folklivet sinsemellan så spridda och sammanblandade, att de der kunna höra, kunna förstå, och derföre kunna hjälpa hvarandra, och skola sålunda då, när de lemnas åt sig sjelfva, endast alstra fred och samdrägt. Deremot inom närvar. representation har man ställt dem i tätt slutna ståndshopar, fiendtligt hotande emot hvarandra, så att ej, förr än efter långvariga inbördes strider dem emellan, så långt stillestånd kan slutas, att derunder något för det allmänna nyttigt eller godt sent omsider kan hinna till framgång befordras. Huru en sådan organisation kunnat uppkomma är tänkbart; den har haft sitt upphof i de tider, då *regeringsmakten* i Sverige var allt; då *folkmakten*, utan någon annan egen sjelfständig verksamhet än på sin höjd några privilegii-skyddande

besvärs utarbetande, icke hade mera att göra eller att säga, än att blott lemna sitt ja eller nej till för dem framlagda kungliga förslag, som nu väl oftast handla om nya skatter, men naturligtvis också stundom om nya lagar. — Men huru den så länge har kunnat bestå, sedan förhållandena blifvit helt och hållet förändrade, då Svenska folket långt ifrån att vidare vid sina riksdagar genom sina ombud vilja inskränka sig till att spela en dylik blott passiv rôle, tvertom stundom af stränga tadtare beskyllts och ännu beskylls, att alltför activt vilja blanda sig äfven i ärenden, som det icke tillkommer att sjelft omsköta, det är mera oförklarligt; det kan endast härledas från den ställning af afundsjukt misstroget bevakande, hvaruti intressena redan hade kommit till hvarandra, när Svenska folket ändtligen vaknade upp ur sin långa slummer, och får derjemte skrivas på räkningen af vår gamla välkända Svenska tröghet.

XI.

Man besinne, att R. och Ad:s vallag icke ens finnes i grundlagen, utan att denna sednare hänvisar i det fallet till Ridd.-Ordn.;

att således R. o. Ad:s *sjelfskrifna* representationsrätt icke är i grundlagen uttryckt, utan att den kan vid hvarje riksdag förändras, såvida R. o. Ad. inom sig derom öfverenskommer och Konungen dertill meddelar sin sanction; ej heller har grundlagen bestämt någon vallag för Borgare-St., med undantag för Stockholm, utan i öfrigt välja städerna dels med och dels utan electorer, och efter särskilda valstadgar. PresteSt. på samma sätt, väljer efter sina gamla ordinantier; *endast* för BondeSt. finnes en vallag i 15 §:n Riksd.Ordn.

XII.

När jag nämnt *class*, har jag dermed alldeles icke menat *stånd*; på de sednare vill jag ingalunda fästa något afseende vid valrättens reglerande; ty ombud för stånd komma alltid att företräda blott enskildta intressen, då deremot ombud för classer skola företräda allmänna intressen. Den skillnad gör jag emellan stånd och class, att jag med det förra menar en sammanfattning af individer, som alla hafva samma art af verksamhet, ehuru olika de äro i anseende till den olika grad af förmögenhet och

bildning de äga, indelningen således gjord med afseende på personligheternes kvalitativa likhet. Med class åter förstår jag den kvantitativa likheten i omnämnda hänseenden. Om man kastar en blick omkring sig i samhällena, skall man förmärka classindelningen vara lika naturlig och frivillig, som ståndindelningen är onaturlig och tvungen. Uti samma classer kommer ju den på anor rike adelsmannen, — den på förtjenster om det allmänna rike statsmannen, — den på lärdom rike prestmannen, — den på kunskaper rike vettenskapsmannen — den på penningar rike köpmannen, med flere andra. Uti samma stånd deremot kunna komma den stolte grefven, som äger kanske hundrade herregods strödda ikring landet, och en fattig friherre, som icke en gång äger sin frihet, emedan han den för tiggande lösdrifveri mistat; vidare; den med feta prebenden väl försedde prelaten, så väl som den knappt aflönade kyrkovaktaren: den myndige grosshandlaren, med kanske ett tiotal af rikt lastade skepp simmande på hafvet, äfvensom den arme snushandlaren, som med blott runstyckens vinst på den vara han försäljer skall förtjena sin knappa bergning, o. s. v. Jag hemställer nu, om icke alla de, som blifvit uppräknade såsom tillhörande samma class, i allmänhet synas icke alle-

nast inom sig formera särskilda umgänges-kretsar, utan äfven i alla andra hänseenden intaga ungefär samma ställning i lifvet, då deremot ett helt och hållet motsatt förhållande äger rum för dem; som tillhöra samma stånd. Classerne, sammansatta af medborgare utaf alla yrken, hafva allmänna intressen att bevaka, då deremot stånden, såsom de äro bildade, med afseende på gemensamhet i ett eller flera särskildta arter af selsättningar, kunna föra talan endast för enskildta intressen.

XIII.

Hvad yrken vidkommer, så medgifves, att det är de, som uppehålla Staten och som bilda det nära och inre sambandet emellan dess delar; men detta kan likväl icke så utsträckas, att yrkenas gemensamhet bör hafva sitt spel i allmänna angelägenheter. De tillhöra lifvet utanför och icke inom rådpläggande församlingar. För min del kan jag icke inse fördelen deraf, att der ståren klunga med prester och dömmar öfver borgares affärer eller tvertom. Hvad dessa särskildta intressen hafva att skaffa med rådpläggande församlingar finner icke jag;

ty fråga är ju icke att, liksom i en concurs, bevaka hvar och en sitt intresse, utan det är Statens allmänna, som i första rummet bör afses, och skötes detta väl, så blifver äfven de enskildes rätt bevakad; men det stora intresset måste gå framför de mindre, och dessa måste någon gång vika; ty sällan uppstår någon fråga, som icke har tvänne sidor, d. v. s. för att vinna något godt af högre ändamål, måste uppoffring ske. Stånden äro väl en erfarenhet, men *hafva varit* det ännu mer; tidens riktning är kosmopolitisk, sträfvande till något stort och allmänt, att förena de särskildta och spridda intressena till ett enda.

XIV.

Jag tror, att undersökningen om yrken bevisar, att inom sjelfva yrkena förhållandena äro så oändligen olika, att intressena blifva olika inom ett och samma yrke. Den som drifver ett yrke som fabrik, med ett stort förlagscapital, har helt andra intressen än den inom samma yrke, som sitter på sin kammare och tillverkar i smått samma vara, som fabrikanten i stort. Den ene gör t. ex. hundra tusentals saxar, då den andre gör en, och genom gradationer-

na deremellan uppkomma så många olikheter i yrken, att jag fruktar, det man derifrån nödgas komma till den slutsats, att allsidigheten måste sökas, för att representationskallet må kunna uppfyllas, och icke ensidigheten, som yrkenas representanter skulle framställa.

XV.

Ständsfördelningen synes icke hafva egt något fast och säkert fäste i folkets tänkesätt och tillgifvenhet, emedan den lutat än hit än dit, än åt det ena, än åt det andra väderstrecket, allt efter som vinden blåst, så väl från slätterna som höjderna.

XVI.

Det är den från mörkrets och våldets tider sig daterande Stånds- och Kastskillnaden, hafvande just i sådana tider sin grund och sin ursäkt, som födt af sig så många lagar och prerogativer till Stånds-ledamotens fördel men Stats-ledamotens nackdel, som ver-

kar mer än man tror, eller vill tro, till tidens oro, en oro, som icke stillas förrän tidens kraf uppfylles, och tidens mäktiga anda gjort mennisko-rätt och mennisko-värde gällande i Staten, en rätt och ett värde, den ingen Grundlags-paragraf i längden kan borttaga, ingen filosofi bortraisonnera, ingen qvickhet bortgrina.

XVII.

Man må försvara Ståndens och Stånds-valens giltighet, med hvilken skicklighet, som helst, så synes deras tid i det närmaste vara förbi, sedan Stånds- eller Corporations-andan lefvat ut, eller rättare sagt, sedan lifvet kastat sig utåt på periferien, tecknet till en förestående död.

XVIII.

Af en Representations-form fordrar man: 1:o Att Representanten eger Nationens förtroende; 2:o Att han eger kunskap om medlen att komma till alla Constitutioners ändamål, som är folkets väl och belåtenhet. Förtroendet uttryckes främst i valet. Hittills har detta val skett Ståndsvis. Man

bör, säges det, inom sitt eget Stånd bäst känna dem, för hvilka man hyser förtroende och hvilka besitta den största skicklighet. Först inträffar icke alltid, äfven under nu gällande Stånds-ordning, att man är förvissad, huruvida den eller den är bäst qualificerad att deltaga i Riksförsamlingens åtgöranden. Inom det Stånd, jag tillhör, der valet är inskränkt inom vissa distrikter, har ett sådant förhållande nästan alltid inträffat, och måste merendels inträffa. Sedermera kan ett Stånds intresse vara något helt annat än hela landets; ofta står det i strid med Medståndernas. Den som är vald Ståndsvis eller af sitt eget Stånd, måste dock anse sig förpligtad att strida för sitt Stånds intressen. Gör han icke det, kan han åtminstone vara tämligen säker att icke vidare blifva utsedd till sitt Stånds Ombud, vore han än den skickligaste Riksdagsman. Dessutom lär man väl ej neka, att skicklighet och kunskap kan uppletas äfven utom Stånds kategorierna. Ett allmänt medborgerligt förtroende måtte väl uttrycka något helt annat, än ett enskilt Ståndsval. Det måtte väl ock innebära ännu större, ännu högre förbindelser, än några enskilda Stånds-intressens upprätthållande.

XIX.

Äfven under den bristfälligaste Constitution kan *något godt* uträttas; men för att bevisa en Constitutions duglighet och ändamålsenlighet, bör man ådagalägga, att uti densamma icke finnes nedlagdt något hinder, det ju *allt möjligt godt* måtte för Staten kunna beredas; ja — att den innehåller alla anledningar till, gifver alla förhoppningar om Statens oupphörliga förkoffran, Frågar man nu, om vår Stånds-författning är af denna beskaffenhet eller kan ingifva sådana förhoppningar, så lærer svaret vara nära för handen. Att under närvarande Representations-form något godt blifvit uträttadt, torde väl ingen neka, lika litet som att en annan representations-form, byggd helt och hållet på Nationens förtroende, kunnat och bordt uträtta oändligen mycket mer för fäderneslandets bästa.

XX.

Ordet Stånd häntyder till serskilta intressen, som icke alltid, kanhända sällan äro Statens samfalta. Hvad Adeln beträffar, skulle det högeligen förundra mig, om icke detta Stånd insåg, att den tid nu är förbi,

då folktron lemnade helgd åt den satsen, att utmärkta egenskaper ärfdes med namnet och egentligen tillhörde vissa klasser, jemte anspråk på makt och ära. Börds-Adeln, med sina prærogativer, har icke större prentioner på oförgänglighet, än allt annat menskligt. Den måste längesedan hafva gått förgängelsen till möte, sedan det idéella, som utgjorde dess lif och grundval, öfverflyttas åt andra håll. Och Preste-Ståndet, hvarpå hvilat dess företrädes rätt att deltaga i allmänna ärenderna framför andra tjenstemän? De kunna väl ej neka, att de egentligen ej äro annat än Statens Tjenstemän, visserligen med höga och heliga intressen att bevaka, med det ansvarsfullaste kall att vårda, men hvilket allt icke har något synnerligt sammanhang med den allmänna lagstiftningen med representantens pligter och rättigheter. Hämtar man ledning från historien, så upplyser den, att Preste-Ståndet fått sin andel i det offentliga lifvets arbeten, hufvudsakligen genom dess nära samband eller släktskap med det första Ståndet. Det bör således stå och falla med det. Skola de båda bibehållas, så bör det ske, icke i kraft af ärfliga anspråk, utan i mån af medborgerligt förtroende. Så kallad, uppträder Adelsmannen eller Presten förtröstansfullt i Riks-

församlingen, och är säker att der kunna något uträtta. All sjelfskrifvenhet, grundad på börd eller embete, bör rättvisligen försvinna från Representant-kammaren; ingen ege att dit inträda utan att folkets röst öppnat honom dörren!

XXI.

Bland bristerna i vårt representations-sätt räknar jag hufvudsakligen, att det aldeles utstänger en ganska betydlig klass af medborgare från representations-rätt, och deremot lemnar en sådan rätt sjelfskrifven och utan val åt en annan, samt att det, medelst Representanternas fördelning på fyra serskilda Kamrar, med serskild beslutande rätt för hvarje, i betydlig mån fördröjer ärendernas gång, genom det osammanhang i öfverläggningarna och den stridighet i besluten, som deraf alltid måste blifva en följd.

XXII.

Historien har lärt mig att betvifla värdet af vår Stånds-Representation, i synner-

het sådan den sedan 1719 utvecklat sig. Man vill göra den till en symbol af det bestående i Sveriges Rike. Huru många brytningar har ej denna Representation bevitnat, tålt, framkallat, under de sista föga mer än 100 åren! Huru länge varade 1719 och 1720 års Regeringsform? till 1772. Huru länge 1772 års Regeringsform? — till 1789. Skall jag fråga vidare? Frågan är fri; men jag vill, i stället för svar, blott hänvisa på det bland oss redan för handen varande tillståndet: Ständernas regering vid Riksdagarna, Konungens dessemellan och båda Stats-makternas sammanträde för att kifvas.

XXIII.

Hvar och ett Stånds isolerade sjelfbestånd bär inom sig fröet till en motvilja för allt hvad som strider emot det ursprungliga begreppet af Ståndsrepresentation — något, som ligger i sjelfva sakens natur. Men just detta isolerade förhållande de fyra Stånden emellan har på Bondeståndet utöfvat det mest betänkliga inflytande. Bondens urgamla och sjelfskrifna rättighet var att representera icke blott för det han eg-

de ett stycke jord, utan, derföre att han med egen hand bearbetade detsamma. Derigenom blefvo alla godsegare, som egnade sig åt andra yrken, som lefde för andra ändamål, uteslutna från rättigheten att representera ståndet. Följden häraf blef åter dels att en stor del upplysta och inflytelserika godsegare uteslötos, af hvilkas insigter landet kunde hafva mycken nytta, dels ock att största och mäktigaste representationsmakien kom i händerna på personer, hvilka, boende på sina små gårdar, lefde inom en verkningskrets, der intet eller högst obetydligt af hvad som i det allmänna tilldrog sig kom till deras kunskap, hvadan de ock naturligtvis mest voro blottställda för felet att missförstå hvad de derom erforo. Härtill sällar sig åter en annan stor bristfällighet. Då de *Fyra* riksständen vid riksdagarne rådslå och besluta hvar för sig, ehuru beslutet sedermera skola till ett *ett* sammanjemkas, uppstår derigenom till en början ganska ofta dröjsmål med viktiga angelägenheters afgörande, en omständighet, som redan gifvit *många och rättvisa* anledningar till klagomål; vidare föranledes derigenom oundvikligen en ojämhet i röstantal emellan de *fyra* stånden, hvars bedröfliga följder man vid *många* tillfällen haft anledning att beklaga.

Adelns representationsrätt är t. ex. byggd på den principen, att *husfudmannen* för hvarje ätt, utan afseende på förmögenhet eller andra omständigheter, skall hafva säte och stämma; derigenom blir Adeln uti antal vida öfverlägsen de tre ofrälse stånden tillsammansantagna. Vidare utgöres vanligen Adeln af de rikaste och mest inflytelserika medlemmarne. Såsom motvigt mot detta stånd kan blott uppställas en samhällsklass, som delar alla Adelns företräden, utan att komma i åtnjutande af dess exklusivitet, nemligen de rika, ofrälse godsegarne och kapitalisterne i de större städerna. De förra utesluter grundlagen från deltagande i Bondeståndets representation, de sednare förhindras, till större delen åtminstone, från deltagande i riksdagsförhandlingarne, genom föreskriften att hvarje stad blott eger att vid riksdagen hafva en representant, hvilken skall vara vald inom dess borgerskap. Härtill kommer ock att Adeln och Presteståndet, i synnerhet det så kallade högre Presterskapet, hafva täta beröringspunkter med hvarandra och oftast verka i samma anda och riktning. Af nu anförda skäl har också Adeln vid de flesta riksdagarne haft gifven öfvervigt — och ändock har Sverige kunnat förblifva ett fritt land! Men den förtjensten får man sannerligen icke tillskrif-

va författningarna angående ständsrepresentationen; orsaken dertill måste sökas hos *Adeln sjelf*, hvilken i alla tider utgjorts af två mot hvarandra stridiga partier, som i många afseenden kunna jemföras med de Engelske *Tory's* och *Whigs*; detta sistnämnda parti har sett sig nödsakadt att sluta sig till Borgare- och Bondestånden och på detta sätt blir här, liksom i England, genom *sjelfva saken* godtgjort hvad som genom *formen* blifvit brutet.

Vid en blick på detta representations-system, finner man lätt, icke blott att det fortfarande förblifvit i sitt uråldriga skick, utan ock att den nya idéen af ett folk och en representation, hvars yttersta grundval är att *hvarje besuten statsborgare, utan afseende på yttre ståndsskillnad*, skall deruti deltaga, ännu icke fått inträde i Sverige, ehuru väl denna idé utaf en stor del af Svenska folket *länge* blifvit med begärlighet omfattad. Sverige har visserligen ock upplevat sina revolutioner, men hvarken den af 1772 eller 1789 hafva varit *för* folket, ehuru de begge vunno folkets bifall och sympathier, emedan de stäckte adelns öfvermäktiga välde. Dock har Sverige, hvad dess formella statsskick beträffar, icke gått en hårsman framåt efter dessa från samhällets höjder utgångna revolutioner; dess

frihet och dess Samhälls-författning påkalla, i synnerhet som de äro till sina grundvalar undergrädda, en reform, i öfverensstämmelse med nutidens fordringar.

XXIV.

Intet annat Europeiskt land äger, så vidt jag har mig bekant, numera en i så många serskilda beståndsdelar upplöst national-representation, som Sverige. Äfven i de Tyska Stater, hvilka bibehållit den gamla inrättningen af landständer, eger dock plenarförsamling rum, så ofta icke en verklig strid emellan de constitutionella länderna är allt för bekant, att ens behöfva nämnas.

Om de öfriga Europeiska Folken anse sig icke ega krafter att förlora på bekämpande af de hinder, hvilka national-representationens onödigt invecklade sammansättning måste lägga i vägen för ärendernas gång, synes det fordras en nog hög tanka om Sveriges styrka, för att tilltro det att, utan fara för sitt sjelfbestånd eller åtminstone för möjligheten att i bredd med det öfriga Europa gå framåt, trotsa deras hinder. Ett sorgligt minne varnar för en så-

dan öfvertro. Pohlen tilltrorde sig krafter nog att bibehålla en oformlighet, hvares våda hela det öfriga Europa insåg — och denna tro kostade det dess tillvaro.

XXV.

Man har påstått, att vår närvarande representations-form fullt motsvarar sitt ändamål och uppfyller alla sansade fordringar. Hitintills har man antagit, att tiden går framåt, att den icke kan stå stilla, än mindre gå tillbaka. Så lärer dock ej förhållandet vara hos oss. Redan för 30 år sedan erkände man sanningen deraf, att Stånds-inrättningen borde försvinna och Stånds-val utbytas mot allmänna val, ehuru en sådan reform då icke vågades, eller ens kunde och borde vågas; men man öfverlemnade frågan åt framtiden med dess förmodade sträfvande till en bättre sakernas ordning. Öfvertygelsen om behovet stod qvar och uttrycktes alfvarligt med följande ord af 1809 års Constitutions Utskott: "Om, enligt en redan länge känd uppgift, det är en sanning, att då Lagen bör vara ett uttryck af allmän vilja öfver ett gemensamt föremål, är en Corps, såsom sådan, lika litet som

den enskilda människans, den, som i ett dylikt fall bör komma i fråga; så lär man också medgifva, att den Lagstiftande Makens fördelning i fyra Stånd, med serskilda korporations-rättigheter och deruppå grundade anspråk, utom det att den i många fall förorsakar brist på tillräcklig upplysning vid ärendernas afgörande, synes egentligen vara gjord blott för bevakandet och bibehållandet af serskilda intressen, och att den således, så mycket som möjligt, tyckes aflägsna den förening till gemensamt nyttiga ändamål, som bör vara afsigten med en god Lagstiftning. Utskottet har också funnit denna teori af erfarenhet bekräftad, och har således ej kunnat undgå att erkänna, att *uti Stånds-fördelningen låg större delen af anledningarne till det missförstånd, det uppekäll och den ordning, i ärendenas gång, ändtligen till de Ståndstvister, som så ofta söndrat nationen, skakat samhällsordningens grundvalar och kullstörtat Statsförfattningen.*" En af detta Utskotts insigtsfullaste, moderataste och mest aktade ledamöter, tillhörande Ridderskapet och Adeln, yttrade sig: "Bör man då längre se vådan af en så felaktig representation och alldeles icke söka att förbättra den? Skall man tvärtom, obekymrad öfver följderna af endast försigtig i undvikandet af en påfordrad sjelfförsakelse, ännu

mer försvaga den redan föråldrade och o-
 dugliga Lagstiftningen?" — Men man bör
 kanske icke hemta exemplen och opinioner-
 na från en tid, som stod så nära en nyss
 tillvägabragt Revolution och därför kan
 beskyllas att vara exalterad. Jag skall då
 öfvergå till hvad yttrades af ett annat Con-
 stitutions-Utskott, hvilket man väl ej lærer
 beskylla för särdeles mycket mouvement,
 nemligen den sista Hixsdagens. "Klagomå-
 len", säger det, deröfver, att National-för-
 samlingen i dess närvarande sammansätt-
 ning mera hindrar än främjar ärendernas
 syftesenliga gång och afslutande, att den
 saknar kraft till ett ofta nyttigt motstånd,
 och att den sällan uttrycker eller ens
 rådfrågar Nationens röst, drabba obestridd-
 igen till en viss grad organerna, men ännu
 mer och väsendtligast våra invecklade och
 i flera hänseenden olämpliga Riksdags-för-
 handlingar." Mig synes denna dom vara den
 strängaste, man kan fälla öfver närvarande
 eller öfver någon Representations-form.

 XXVI.

Var det icke *Ståndshatet* hos de ofrälse
 Stånden, jemte aristokratiens öfvermod, som

1680 och 1789 kastade landet i *despotismens* armar? Det är sannt, dessa bojor hafva blifvit tvenne gånger brutne, 1719 och 1809; men stod icke Sverige vid branten af sin undergång, innan dessa Regementsförändringar vågades? Och af hvilka vågades de? icke af Rikets vid 1714 eller 1800 årens Riksdagar samlade Ständer, utan, första gången, af den till nytt lif uppvoxande aristokratien, och, den sednare, af några dristiga Office-rare? Hvad skola vi väl kalla den *frihet*, som bereddtes genom 1720 års Regeringsform? Var det icke, just i följd af den bibehållna *Stånds fördelningen*, som den urartade till landets plågsamma förtryck under en, ömsom af aristokraterne, ömsom af demagogerne anförd, rå och okunnig massa, som aktade sig värdigt, att för mat och penningar sälja sina medborgares lif och välfärd till utländska Ministrars disposition, och som slutligen framkallade en af Konungen, midt under samma massas ögon, verkställd Statskupp (1772), dervid ingen röst, af de några ögonblick förut så vildsinta, Ständerne, vågade höja sig till försvar för den *frihet*, hvarpå man påstod sig sätta ett så högt värde? Och churu vackert 1809 års Regementsförändring pryder Sveriges historia och i synnerhet dess Riddarhus, churu den befriade landet fråa förnedringen att sty-

ras af en sjelfherrskare, återgaf oss tryckfriheten och lemnade Representationen ett slags kontrollerande rätt öfver Styrelsen, våga vi dock tro, att den allt för tidigt bejdades i sin fart — och att det är deruti — uti bibehållandet af "den gamla tidens inrättningar och begrepp" — som vi böra söka orsaken till den reaktionära anda, den kraftlöshet och tröghet till frambringande af någon förbättring, vare sig i Representation, Styrelse-grundsatser, Administration, Undervisnings-väsende, Lagstiftning eller Industri, hvilka i allmänhet så bedröfligt karakterisera de Riksdagar, som vi räknat sedan 1809.

Om det således ej kan bestridas, att erfarenheten bevisat den absoluta bristfälligheten af vår representativa Författning, att den, före 1809, endast gifvit exemplen af tvenne de vådligaste ytterligheter af Styrelse, nemligen despotism och parti- eller folkvälde; att den, under de sista 30 åren, icke tillvägabragt snart sagdt någon enda, till tidens fordringar svarande, vigtig förbättring i vårt samhällsskick; att deremot Tryckfriheten blifvit af Representationen, på ett grundlagsvidrigt sätt, inskränkt; att vårt mynt- och kreditväsende uti ett fjerdedels sekel befunnit sig i det mest oordnade skick; att, oaktadt befrielsen från en rän-

tebärande utländsk gäld af omkring 13 mil-
 lioner i Silfver, och ehuru de indirekta
 Statsinkomsterne af Tullen, Posten m. m.,
 blifvit nära fördubblade, den direkta *bevill-*
ningen dock, efter 15 års fred, utgör föga
 mindre än under brinnande krig; samt slut-
 ligen att Rikets Ständer, i stället för att
 yrka sparsamhet och inskränkning, tvertom
 vid hvarje Riksdag ökat de ordinarie Stats-
 anslagen, så att de, (äfvén med beräkning
 af året fallna myntvärdet) nu uppgå till minst
 2 millioner Rdr Bko om året *mer*, än 1809;
 — om allt detta, säga vi, ej kan förnekas;
 om det tillika är en sanning, hvad som vid
 våra Riksdagar så högt öfverklagas, att vå-
 ra Embetsmäns bildning vårdslösas; att vå-
 ra både juridiska och administrativa Verk
 lida af en bedröflig brist på skickliga äm-
 nen; att de af Rikets Ständer å Styrelsen
 utöfvade kontroller hittintills förblifvit utan
 något slags påföljd; att landet, oaktadt en
 betydligt ökad produktion, likväl tryckes
 af penningeförlägenhet, fattigdom och skat-
 tebördor; att våra inhemska Fabriker aftyna
 att vår frakthandel ligger nere; att vår Bergs-
 handtering fortfar att bedrivas nästan utan
 alla spår af industriell förbättring; att vår
 Allmoge är nedsänkt i skulder och sede-
 löshet m. m. d., så fråga vi, — utan all de-
 klamation — om resultatene af 1809 års

Statshvälfning, och derefter följande Riksmöten, väl kunna anses hafva motsvarat Svenska folkets billiga förhoppningar; eller om man icke eger skäl, att med Hrr *Anckarsvärd* och *Richert* instämma i den tankan, att dessa "förhoppningar om samhällets lyftning till en högre ståndpunkt i kultur, välstånd och allmän anda, i sakernas närvarande tillstånd, ej kunna uppfyllas"; samt att man förgäfvades "väntar af *korporationer* eller *korporationers* ombud, hvad Konung och Folk äro berättigade att forda af *Nationens Representer*."

XXVII.

Enhet i Regering och allmänhet i Representation äro och böra, i min tanka, vara tidens lösen. Begge arbeta hvarandra i händerna. Att de äro syskon, skola de en gång erkänna. Och i deras förbund ligger den framtida garantien, så för Konungamak- tens bestånd som för folkens frihet. Är man ej nöjd med dessa ur det närvarande hämtade skäl för en representations-förändring, så må man tillika rådfråga det förflutna. Jag är ej främmande för denna betraktelse, men hvad den ej kunnat gifva mig, är öfvertygelsen om stabilitetsprin-

cipen i vår Stånds-representation. Jag ser den aldrig 50 år utan revolution. Jag ser beständiga kastningar emellan Ståndsvælde och Envælde. Så ser det ut i det gamla Sverige, så i det unga. Ty det *unga Sverige* är ej så ungt, som man antager. Jag daterar det från 1718, och önskar det vore gammalt nog, att besinna hvad dess frid tillhör. Vår Stånds-Representations egentligaste verksamhet ligger inom det unga Sverige, och dess frihetstid. Den slutade med 1772 års revolution. Men att det onda ej hjälptes blott med Konungamaktens förstärkande, visade både Gustaf III:s och Gustaf IV Adolfs Regeringar. Ståndsväldet hade än en gång småningom slagit om i enväldet; och detta bragte med Carl XII:s envishet, fast utan hans kraft, Riket än en gång på branten af undergång. Också ansåg Gustaf III, hvars skarpsinnighet ej lär förnekas, Svenska Stånds-Representationen redan hafva genomgått sin bana, och jag har all anledning att förmoda, det de intyg, som vittna att han efter 1789 omgicks med tankan på en Representationsförändring, ej äro utan grunder. 1809 upptogs åter frågan, ehuru omständigheterna ej medgäfvö förändringens införande. I våra gamla former hade emedlertid den nya tidens anda inkommit, som skall upplösa

dem. Också har vår Regeringsform en dyrbar egenhet. Den erkänner en framtid. Den öppnar en laglig väg till sin egen förbättring. I min tanka kan en sådan på tillfredsställande sätt endast ske derigenom, att man upptager frågan under den synpunkten, som 1809 års Constitutions-Utskott redan faststälde med hyllandet af allmänna val. Det är min innerliga öfvertygelse, att hvilket modifikations-förslag som helst af den gamla Stånds-principen i verkställigheten, genom bristen på allmänna grunder och mängden af undantag, allt mer skall göra sig sjelft i större skala overkställbart, och att det förment praktiska i denna riktning slutligen skall befinnas just vara det opraktiska. Att något annat, än nödvändigheten, skall vända intressena åt ett annat håll, och till medgifvandet af allmänna val, har jag aldrig trott. Men det är skillnad på en nödvändighet, hvaraf man öfverraskas, och en nödvändighet, hvarefter man lämpar sig af insigt. Och det är denna sista, som jag skulle vilja göra gällande. Detta blir visserligen omöjligt, i fall principen af allmänna val verkligen vore så oförnuftig, som man föregifver. Låtom oss betrakta äfven detta andra inkast, som egentligast träffar mig och mitt erkännande af personligheten, såsom Repre-

sentationens grund. Man säger, att det ej är personligheten, utan det hela, som skall representeras. Men det är just genom personligheterna, som det hela blir representeradt, i den mån personligheterna känna sitt sammanhang med det hela. Personligheten med dess rätt är både det första och det sista i samhället; att den utgör grunden för rättigheter, lär ej kunna nekas. Men det är denna grund, som genom samhällets utveckling allt mer kommer för en dag. Ej såsom skulle denna personlighetens allt mer erkända rätt söndra samhället uti idel atomer. Det är tvärtom dess säkraste sammanbindningsmedel, och man behöfver, för att inse detta, endast betrakta de mindre samhällsorganisationer, på hvilka man lägger så mycken vikt, familjer och korporationer af alla slag, ifrån Kommunen till Ståndet. Alla hafva bagynt med stora orättvisor. Det var en tid, då husfadern köpte sin hustru, beslöt öfver sina barns lif eller död, och då hans tjenare voro hans slafvar. Hvad har renat familjen, annat än erkännandet af personlighetens rätt? — Likaså med korporationen. Om den också inom sig, mer och mindre erkände grundtatsen af ömsesidig rätt, så var den likväl långt ifrån att sträcka detta erkännande utom sig. Stridde och strida ej

ännu korporationerna med hvarandra om utslutande rättigheter? Hvem skall lösa dessa motsägelser om ej Staten? Och huru lösa dem, utan genom ett allt nogare bestämmande af personlig rätt? Med personlighetens erkännande går således samhällets utveckling hand i hand. Det är så långt ifrån att familjelifvet derigenom skulle skadas, att det tvärtom derigenom renas. Det är så långt ifrån att stånd, yrken och korporationer derigenom skulle upphävas, att de tvärtom just derigenom förvandlas från historiska petrifikater till rörliga, levande organismer.

Den ökade sferen af personlig rätt har först genombrutit trälldomen och sedan skapat medborgaren.

Tryckfel:

I några exemplar, läses sidan 25 och stycket XIV: — — — att intressena blifva olika inom ett yrke som fabrik, med ett stort förlagscapital, har helt andra intressen att den inom samma yrke, — — — I stället läses: att intressena blifva olika inom ett och samma yrke. Den som drifver ett yrke som fabrik med ett stort förlagscapital, har helt andra intressen än den inom samma yrke,

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Priset 8 sk. B:ko.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

